

KOOLIÜÜENDUSLANE

EESTI ÕPETAJATE LIIDU PEDAGOOGILISE TOIMKONNA
JUURES OLEVA KOOLIÜÜENDUSRÜHMA BÜLLETÄÄN

Nr. 1.

9. jaanuaril. 1935.

2. aastakäik.

Ilmub iga kuu (välja-
arvatud juuni ja juuli).

Tellimishind eraldi „Õpetajate Lehest“ 50. s. aastas.

Mida tegime 1. õppeaastal teadliku laulmise õppimisel kuni jõuluni.

R. T a b a.

Algasime rütmi mõiste arendamisega. Osa lapsi tuli lasteaiast, kus olid omandanud mõned laulukesed: „Laste marss“, „Pardid“, „Siis teeb ta nii“, „Ratsasõit“ jne. Need, kes oskasid, laulsid paar korda ette, teised kas marssisid, plaksutasid või trampisid. Vahepeal peatusime, õppisime mitteoskajatega sõnu, tegime hingamisharjutusi ja kordasime ühiselt laulu viit, kuni saime kõik laulda, marssida ja saatemängu järele takti lüüa. Laulmisest võtsid kõik osa, kuigi mõned laulsid „omal viisil“.

Rütmiline töö laulu õppimisega kestis umbes kuu aega. Selle ajaga õppisid lapsed kasutama vähehaaval pliiatsit, ning nüüd saime alata ka viisi märkide kirjutamisega.

Laulu sisu oli enamasti koos päeva üldteemaga. (Mul on I klassis ainult laulmise tunnid). Et lapse esimeseks meloodiliseks arenemisastmeks on langev väike tert, algasime sellega. Intervallist ei olnud juttugi, ainult tema kõla oli meile tähtis. Väike tert tuletab meelde hüüdmist, ja laul oligi järgmine:

Metsas

U-u-u, U-u-u, siin on lilled!

Noodi välted lapsed ei tunne, sellepärast ei saa asetada takti-
 jooni. Noodid märgime esialgu ühepikkustena ja kahele joonele.
 Nad näitavad meile ainult viisi teed, kuna vältuse lisame lauldes.
 Paaril järgmisel tunnil harjutame sama viisi uute sõnadega ja loome
 väikesi variatsioone, et lapsed mõistaksid paremini viisi ja noodi
 vahekorda.

Var. 1. Marjul. Var. 2. Lill.

Met-sas lei-dus mus-ti-kaid. I-lus lill on ak-na all.

Kui viisi ülesmärkimine selles ulatuses käes, teeme mõne
 ülesande vastupidi: kirjutame noodid ja sõnad enne, siis katsume
 laulda nende järele viisi.

Sellega on esimene moment meloodia arendamisel läbi.

Järgmine samm on põhitooni kvart. Siin võtame abiks kol-
 manda joone.

Sõime õunu.

sol mi sol mi la la sol

Sõi-me õu-nu ma-gu-said.

Harjutused korduvad umbes sarnaselt eelmistega: enne viisi
 järgi noodid, siis noodi järgi viis.

Sellele järgneb kolmkõla.

Tali tuleb.

Lap-sed tup-pa

Kolmkõlani jõudes saame kätte õige palju võimalusi noodist
 viiside laulmiseks. Algasime alaneva kolmkõlaga, millest esimene
 osa — langev väike terts juba tuttav. Kolmkõla juures peatusime
 8—10 tundi. Sellega ei jõudnud veel päriselt lõpuni, kuna kolm-
 kõla segamini paisatud astmete tabamine ei ole nii kerge.

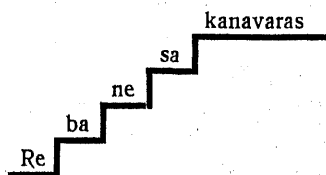
Vahelduseks töötasime läbi signaalhüüde: tõusva kvardi — neljanda meloodia mõiste arenemistasme.

Jussi pasun.

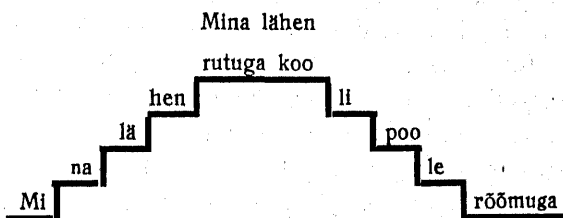

Ülesmärkimisel esines väike raskus: kiputi vahetama neljandat astet viiendaga. Tuli harjutada laste kõrva, kuni nad eraldasid kolmkõla ja signaalhüüde ülemise tooni ja hakkasid õieti kirjutama. See osa jäi ka veel puudulikuks*).

Lõpuks saime 5-astmelise helide trepi laulus: „Rebane sa kanavaras,“

millele järgmisel tunnil lisasime teise poole:

Sellega omandasime sügisest jõuluni järgmised toonimõisted meloodiais: langev väike terts, põhitooni kvart, kolmkõla ja heliredeli esimene osa*). Kõikide harjutuste tekst on väike osake õpitavast laulust või otseses seoses laulu teksti sisuga. Kirjutamiseks tarvitasime suurt antikvat. Metoodiliseks aluseks oli: Anna Lechner: „Ein Froher Weg ins Reich der Töne“ I Band.

*) Tundub, et need nõudmised on 1. õppeaastal liiga ulatuslikud. J. K.

Testidest ja testikogudest*).

Test pole meil enam mingi uudis. Vähe sellest, et nendega tegelevad õpetajad ja õpilased koolis. Testi kuulsus on kandunud seltskondagi, ja üksvahe vaieldi sääli elavalt küsimuse üle: kas test on otstarbekohane või mitte, kusjuures muidugi ei puudunud ka täiesti võhiklikud arvamused. Ometi on see märkimisväärne nähtus, kuna meil üldiselt laiemates ringkonnis kooli sisemisist asjust teatakse üpris vähe.

Oma populaarsuse võlgnevad testid peamiselt küll koolinõunike poolt üleriigilises ulatuses korraldatud testidele. Viimased suuremad üleriigilised testid toimusid mäletavasti alles mineva (1934.) a. kevadel ja haarasid peaaegu kõiki 6-klassilisi algkooli, kusjuures ei puudunud testid isegi laulmise, võimlemise, jooniste ja käsitöö alalt.

Kuna teste senini laiemas määras on korraldanud meil peamiselt koolinõunikud, siis on arusaadav, et test nii mitme õpetaja silmis on saanud pisut umbusaldava ja ühekülgse hinnangu osaliseks. Nähakse temas eeskätt õpetaja kontrollimis- ja hindamisvahendit. Osalt on umbusku süvendanud aga ka lihtsalt võtte uudsus ja testimistehnika mittetundmine.

Kahtlemata evivad üleriigilised n. ö. standardtestid suuri lünki ja puudusi, mida sageli raske on kõrvaldada. Kõigepealt ei korraldata teste kõigis koolis ühel ajal. Sellest ka nähtus, et koolis, kus neid korraldati hiljem, nad sageli andsid „paremaid“ tulemusi. Ka ei saa pidada otstarbekohaseks, kui mitme kooli õpilased (sageli kuni 10—12 km kaugusele) käsutatakse kokku ühte koolimaja teste tegema, nagu see sündis möödunud kevadel, sest et kõigi testide korraldamine lasus koolinõunikude õlal, kes arusaadavalt kõigis koolis ei jõudnud lühikese ajaga käia.

Kolmandaks ei arvesta sellised üleriigilised testid kohalisi olusid. Olgu tähendatud, et mitmeski aines jätavad õppekavad õpetajale ainevalikus kaunis suure vabaduse. Mainigem näiteks kirjandusõpetust, mille õppekavad üldse ei määra kindlaks (ega saagi täpselt määrata) käsitlusele tulevad teosed. Siin võivad testi tulemused osutada väga juhuslikeks, ja isegi ekslikeks. (Samuti ei saa üleriigilisi teste loodusõpetuses küllalt hästi kohastada loodusevaatlustega kooliümbruse looduses. J. K.)

*) Vt. „Kooliuuenduslane“ 1934, Nr. 11.

Ka on senini korraldatud üleriigilistes testides metoodilisest küljest osutunud sageli suuri lünki. Näiteks koosnes 1934. a. emakeele test 200 ülesandest 8 leheküljel (tegelikult oli aga üksik-ülesandeid hulga rohkem, sest et mõni ülesanne omakorda oli kaunis komplitseeritud liitülesanne), loodusloo test aga 100 ülesandest. Mõlema jaoks oli aega ette nähtud 1 tund. Muidugi ei suutnud paljud õpilased selle ajaga testi korralikult läbigi lugeda, arvestamata seda, kuivõrd koormav on selline test üldse algkooli õpilasele. Seepärast oleks soovitav, et edaspidi üleriigiliste testide korraldamisel silmas peetaks enam testimetoodilisi nõudeid.

Hoopis teine ülesanne ja suurem tähtsus on aga testil tavalises koolitöös, n. ö. koolitestil hindamis- ja kontrollimisvahendina. Igatahes on metoodiliselt õieti korraldatud ja koostatud test hulga objektiivsem meie praegu tarvitusel olevaist hindamisviisest, kus õpetaja hindab õpilast küsimuste ja „üldmuljete“ põhjal. Suurtes klassides on ülevaate saamine iga üksiku õpilase jõudlusest kaunis raske, ja õpetaja hinnang võib osutada sageli vildakaks ja subjektiivseks.

Seepärast tuleb tervitada ka trükitud testide ilmumist. Nõudmist ja tarvidust nende järele tundub. Pealegi on igal õpetajal praeguse raske töökoorma juures neid ise võimatu koostada. Senini „Kooliuuenduslases“ ilmunud testid on nende ridade kirjutaja muljeil saanud väga tänuliku vastuvõtu osaliseks. On olnud isegi käsitsipaljundatud testide järele nõudmisi.

Testidele tuleb anda püsiv koht koolis. Ärgu muutugu testimine mingiks epideemiaks, kuid ärgu olgu ta ka mingi mööduv moekarje. Tuleks leida ka sobiv kujud trükitud testidele.

Valt. Horn.

Kindlasti on trükitud testidel eeldusi kujuneda sisuliselt kui ka tehniliselt paremaks ja täielikumaks, sest need võiksid olla koostatud paremailt asjatundjailt testide kui ka vastava aine alal.

Ülesandeid trükitud testis on õpilasel palju kergem jälgida, iseäranis sel juhul kui õpetajal ei juhtu olema kõige parem käekiri ja paljundusvahend. Õpetajate aja ja energia kokkuhoidu trükitud testide kaudu on juba teisalt mainitud.

Kuidas aga vältida raskusi selliste testide normeerimisel ja kuidas vältida petmisvõimalusi nende tarvitamise puhul?

Mõnes n. ö. „kindlas“ aines, nagu näit. matemaatika, ei teegi vast normeerimine suuri raskusi.

Valikuvõimalusi lubavais aineis, nagu näit. emakeeles, võiksid testid olla koostatud näit. kas või mõne parema ja rohkemtarvitatava õpperaamatu alusel, V—VI kl. võiks olla emakeele testi koostamisel aluseks „Uusi teid algõpetuses“ IV, mis haarab kirjan-duse, keeleõpetuse j. m. emakeele õpetamise alalt. Grammatika osa on seal vast liiga laialdane, kuid testid grammatika alalt võiks ju koostada selle miinimumi ulatuses, mis on nõutav.

Teste ei pruugiks olla liiga palju igas aines. Näit. Puusepa 10 testi igas klassis ainult keeleõpetuse alalt on liiga palju. Arvan, et emakeeles ühes kirjanduse, lugemisoskuse, keeleõpetuse jne. testidega kokku võiks olla 4.—6 kl. igas klassis 5—6 testi, ennem võiks igas testis olla rohkem ülesandeid, ka võiks iga test sisaldada ülesandeid peale keeleõpetuse ka muilt aladelt, näit. kirjan-dusest jne.

Ajaloo näit. piisaks 3—4 testist, igatahes ei tohiks komplekt teste üheski aines maksta üle 10 sendi.

Petmisvõimalused õpilastele võivad tekkida sel teel, et nad võivad ise ärist osta teise testikomplekti, kuigi õpetaja hoiaks õpilaste ostetud testid enda käes. Siin saaks ehk asja niiviisi parandada, et kui näiteks E. Õp. Liit kirjastaks testid, võiks ju kas või kokku leppida „Töökooliga“, et teste antaks välja ainult õpetajaile.

Teine petmisvõimalus võiks esile kerkida sel teel, et õpilased tutvuvad omra õdede-vendade või vanemate kaasõpilaste testidega. Sellest saaks hoiduda nii, et õpetaja pärast töö hindamist annaks testid õpilastele näha ainult tunnis ja siis korjaks jälle enda kätte tagasi.

Igatahes peaksid õpetajad ise püüdma vältida petmisvõimalusi, sest õpetajate endi huvides on saada objektiivne ülevaade õpilaste teadmusest, selleks et hinnata erapooletult ja näha lünki oma ja õpilaste töös,

Arvan, et kui trükitud testid ilmuksid, peaksid nad ilmuma E. Õpetajate Liidu kirjastusel, kokkukõlastatuna ja ühtlustatuna ühes keskkohas, umbes samuti, nagu üksmeelse tunnustamise ja sooja vastuvõtu on leidnud sari „Uusi teid algõpetuses“.

Kui õpetaja neid kõiki vast ei saakski kasutada sel kujul, ometi oleks suur kasu kas või sellestki, et õpetajail selliste eeskujutestide järgi oleks kerge koostada testi enda jaoks.

M. S a k k.

Mõnda matemaatika-töövihkudest ja arvutuskaartidest.

V. Ordlik.

Matemaatika-töövihkude paremuses on iga kooliuenduslane veendunud. Nende kasutamiseviisil võib siiski mõne sõnaga peatuda.

Töövihkudes on lehed rebitavad. Täidetud lehed pärast läbi vaatamist ja vigade parandust on soovitatav rebida välja. Nende alalhoidmiseks on otstarbekad seinapapist kaunistatud, käsitöötundides valmistatud kaaned, samasugused kui liikuvatel lugemikkudel, kuid töövihulehe-suurusel formaadis. Rebida pole mõtet üksiku lehe kaupa, vaid teatava ajavahemiku (näit. nädala) järele.

Töövihkude kontrollimise hõlbustamiseks tarvitatakse võtit. Selle moodustab töövihk, kus olen kõik ülesanded õieti lahendanud märkides ka, mitu õiget lahendust võib saavutada 100% lahendamisega. Tööd hõlbustab, kui võtmes on lehed lahtised. Tuleb alati arvestada individuaalsete töödega vabal leheküljel, arvates nende õiged lahendused punktidele juurde. See tõstab individuaaltööde kvantiteeti. Kvaliteeti tuleb ka muidugi hoida, näiteks liiga lihtsaid ülesandeid mitte arvesse võttes, samuti ka lohaka välimusega ülesandeid.

Tööde kontrollimisel määratakse värviliselt \surd -ga vale ja ?-ga segase (halvasti kirjutatud jne.) vastuse. Töövihud tagasi saades, kustutab õpilane ebaõige vastuse ja arvutab uuesti, küsib õpetajalt vajaduse korral selgitusi. Töövihku õpilased kirjutavad pliiatsiga. Juhtub sageli, et vigade paranduses on veel vigu, või on parandus tehtud lohakalt. Selle vältimiseks tuleb soovitada ka vigade paranduse kontrollimist ja esinevate vigade uuesti märkimist teisevärviliselt või isesuguse märgiga.

Arvutuskaartidelt lahendame töövihu tühjale leheküljele ja ruumi puudusel kasutame lahtiseid lisalehti. II klassi kaartidel on olemas ka võti: nii on õpilastel võimalus ise kontrollida lahendusi. Tulpades esinevad lahenduste ette-, keskele- ja tahakirjutamine. Et siin kergemini leida lahendus, siis märgime selle kohta tulbas ristikesega.

$$\text{Näit.:} \quad \begin{array}{r} \times \\ 27 - 5 = 22 \end{array}$$

tähendab: kaardil oli antud $27 - \quad = 22$. Sarnase märkimiseta läheb sageli õpilastel segi, missugune on leitud arv.

On kasulik, kui lehed lahendatud ülesannetega jäävad kooli, et vältida mahakirjutamist*). Siin peab aga olema veidi diplomaat, et mitte mõne lapsevanemaga tülli sattuda.

Küsimuste nurk.

Missugust paberit on kõige parem tarvitada brošüürtöödeks?

Soovitavad on lahtised lehed hariliku vihulehe s. o. $\frac{1}{4}$ poogna suuruses. Niisugusel korral võib iga üksiku töö jaoks tarvitada just niipalju paberit, kui seda tegelikult vaja. Igasuguseid lisalehti, näit. kaarte, arvutusvihi lehti, jooniseid jm., võib paigutada soovitavale kohale. Töö lõpetatud ömmeldakse lehed kaante vahele, mille pärale kleebitakse ilupaberit, et õmblust ei oleks näha. Paber võib olla joonteta kui ka ruuduline; joontega kirjutuspaber ei sobi formaadilt. Soomes tarvitatakse üksikuid lehti nii laialdaselt, et paberivabrikud valmistavad neid (joonteta, joontega, suurte — $1,5 \times 1,5$ cm — ruutudega jt.) suuremal hulgal.

Uusi töönäiteid.

1. Brošüürtöid üldõpetuses 1., 2. ja 3. õppeaasta (Nursi algkool, juhataja J. Lillman).
2. Töid ajaloos, 4.—6. õppeaasta (Adiste algkool, juhataja A. Ivask).
3. Töid loodusõpetuses, 4. õppeaasta (sama algkool).
4. Brošüürtöid kõigis õppeainetes, 4.—6. õppeaasta (sama algkool).
5. Brošüürtöid üldise sisuga, 4.—6. õppeaasta (Plaani algkool, juhat. H. Sikk, õpet. A. Ots, H. Gutman).
6. Matemaatika töövihud 1.—4. õppeaasta (Mändjala algkool, juhataja V. Ordlik).
7. Brošüür „Aastaaegade vaidlus“ ja päevik (Kiltsi algkool, õpet. M. Sakk).
8. Lauluvihik, 1. õppeaasta (Antsla algkool, õpet. R. Taba).
9. Brošüüre üldõpetuses, 3. õppeaasta (Obinitša algkool, õpet. B. Rea).
10. Emakeele töövihk kogu 6. õppeaasta töödega (Võru linna I algkool, õp. K. Varik).

On soovitatav veelgi saada uusi töönäiteid mitmesugustelt aladelt, samuti kui testide näiteid „Kooliuuenduslases“ või „Kasvatuses“ avaldamiseks. Kooliuuenduslaste rühma liigete registreerimine jätkub. Teatada Joh. Käis'ile.

*) Mahakirjutamise oht pole tegelikult kuigi suur, sest et 1) töö toimub peamiselt klassis, 2) täidetud (lahtiseid) lehti on raske (raskem kui tavalisi töövihke) alal hoida ja selleks otstarbeks kasutada.

Toimetuse aadress: Tartu, Tähe, 77—3.

Vastutav ja tegevtoimetaja Joh. Käis.

Väljaandja „Töökool“, Tallinn, V. Roosikrantsi, 3.